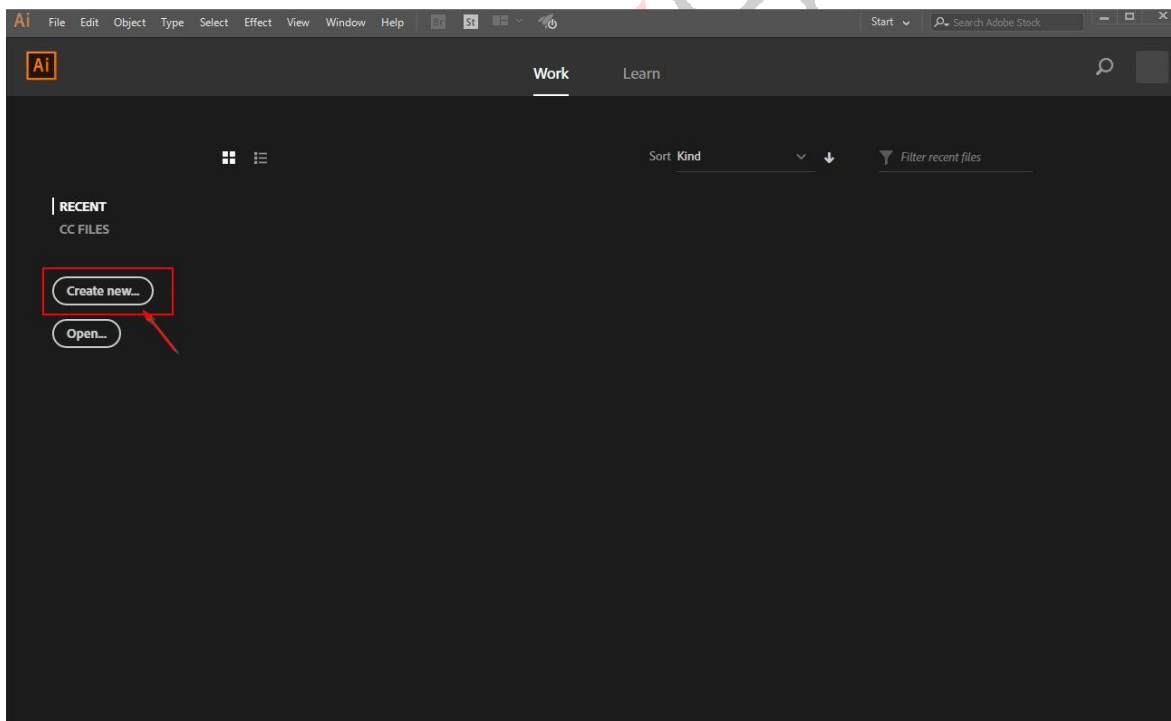

Kreiranje, otvaranje i čuvanje dokumenata

U ovoj nastavnoj jedinici dobićete niz informacija koje su neophodne za kreiranje, otvaranje i čuvanje novog dokumenta u Illustratoru. U lekciji je objašnjeno pokretanje novog dokumenta namenjenog za print, kao i rad sa dokumentom za web. Mnoge opcije koje mogu biti korisne detaljno su navedene i pojedinačno objašnjene.

Kreiranje novog dokumenta

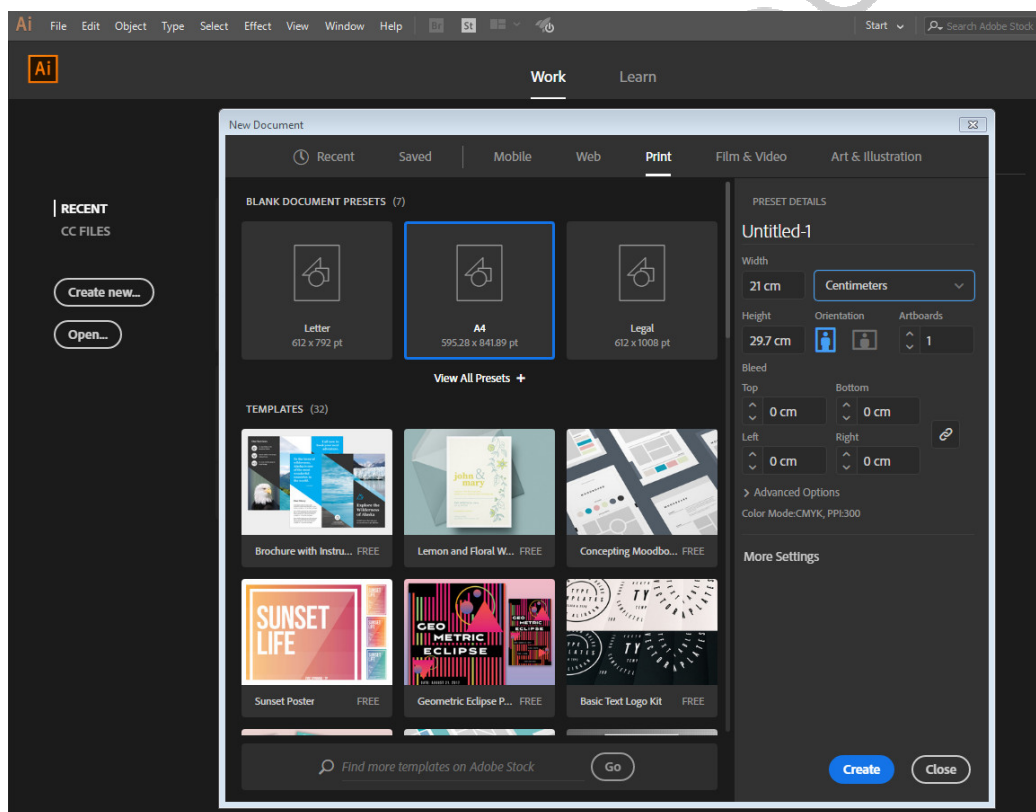
Kod starijih verzija novi dokument možete kreirati pokretanjem komande **New...** koja se nalazi u padajućem meniju File, dok isto možete postići tastaturnom prečicom Ctrl+N. Tada ćete otvoriti prozor New, u kojem postoje parametri za specifikaciju novog dokumenta. U ovom prozoru možete podešavati parametre za veličinu dokumenta i njegove merne oznake, orijentaciju, broj artboarda (broj različitih stranica papira koje će vaš dokument imati), Color Mode (model boja sa kojima radite – biće objašnjen kasnije), rasterske opcije itd. U novoj verziji Illustratora (Illustrator CC 2018, mart) možete na isti način kreirati dokument, ali vam otvaranjem Illustratora program automatski nudi opciju Create new, sa leve strane radne površine. Kada kliknete na Create new, Illustrator automatski pokreće novi dokument, kao i sva podešavanja, parametre i specifikaciju.

Slika 4.1. Kreiranje dokumenta, opcija Create new, u verziji Illustrator CC 2018, mart

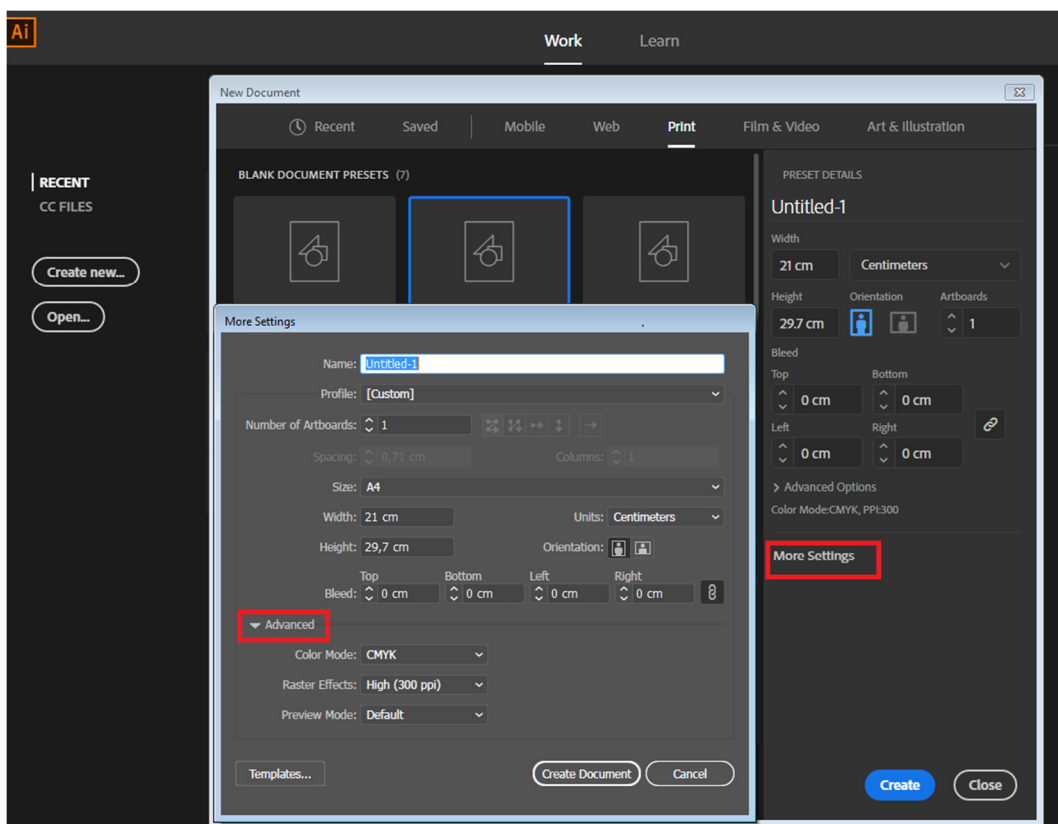
Kao i uvek, i u ovom prozoru postoje predefinisane opcije koje vam nudi Illustrator. Pored Basic RGB i CMYK, postoje i predefinisani dokumenti.

- **Print** – optimizovan za brzo stvaranje dokumenta namenjenog za štampanje. Upravo zato će režim boja biti CMYK (jer je ovaj model boja namenjen za štampanje), dok će rezolucija dokumenta u rasteru biti 300 pixels per inch, tj. 300 PPI (ukupno 300 piksela u okviru 1x1 inča na vašem dokumentu).
- **Web** – optimizovan za brzo stvaranje dokumenata namenjenih za web grafiku. Režim boja će biti RGB, dok će rezolucija dokumenta u rasteru biti 72 PPI. Merna jedinica veličine dokumenta biće piksel.
- **Mobile and Devices** – optimizovan za pravljenje grafike za mobilne telefone.
- **Film and Video** – optimizovan za pravljenje dokumenata koji će kasnije biti doradivani u programima za video i filmske efekte.
- **Art & Illustration** – optimizovan za izradu originalnih umetničkih dela, za digitalnu ilustraciju i za kreiranje digitalne umetnosti.

Slika 4.2. Prozor New za kreiranje novih dokumenata u Illustratoru

U ponudi imate osnovna i Advanced (napredna) podešavanja, koja ćete otvoriti klikom na More Settings, pa zatim klikom na strelicu s leve strane. Ponuđeni parametri su:

Slika 4.3. Prozor New za kreiranje novih dokumenata u Illustratoru, opcija More Settings i Advanced

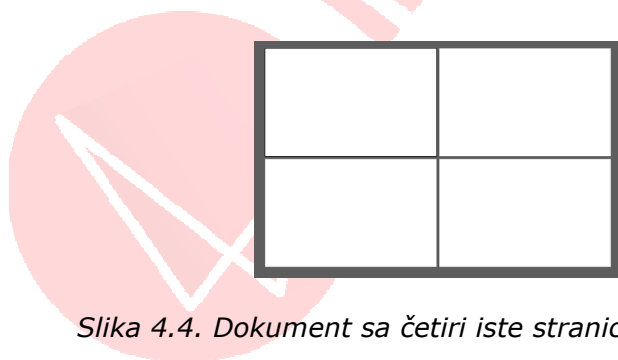
- **Name** – ime koje želite da dodelite dokumentu.
- **Profile** – sadrži već predefinisane parametre za kreiranje novih dokumenata koje smo prethodno nabrojali.
- **Number of Artboards** – određujete koliko zasebnih stranica želite da ima dokument koji formirate. Možete ih imati do 100. Ikonicama koje se nalaze sa desne strane određujete kako će te stranice biti raspoređene u okviru radne površine, tj. samog dokumenta.
- **Spacing** – pojavljuje se kada imate više od dve stranice u dokumentu kako biste odredili razmak u pikselima između stranica koje se nalaze u radnoj površini. Takođe, omogućava da odredite u koliko će kolona/redova biti poređane (u zavisnosti od izabrane opcije za sortiranje stranica).
- **Size** – sadrži standardne veličine predefinisanih dokumenata. Ovaj padajući meni se menja u skladu sa izborom iz padajućeg menija Preset.
- **Width, Height i Orientation** – unos širine i visine dokumenta i njegove orijentacije, tj. da li će biti horizontalno (Landscape) ili vertikalno (Portrait) orijentisan.
- **Units** – merna jedinica za veličinu dokumenta može biti iskazana u *picas*, pointima, inčima, milimetrima, centimetrima ili pikselima. Lenjir koji koristite u dokumentu takođe će raditi na osnovu odabrane merne jedinice.
- **Bleed** – omogućava određivanje željenih prepusta. Ovi delovi se u štampi isecaju i najčešće su između 2 i 5 mm, ali je najbolje da se prilikom pripreme za štampu oko ovakvih detalja konsultujete sa štamparom.

- **Color Mode** – Illustrator podržava dva modela boja (Color Mode): CMYK, koji se koristi za dokumente koji se štampaju, i RGB, koji se koristi za dokumente koji su namenjeni za web ili bilo kakav drugi prikaz na ekranu TV-a, mobilnog telefona i sl.
- **Raster Effect** – kontroliše rezoluciju dokumenta u slučaju kada se primenjuju efekti, određeni filteri Photoshopa ili kada god vektorske oblike budete pretvarali u raster.
- **Preview Mode** – način prikaza dokumenta. Default je Illustratorova standardna opcija, Pixel – za bolji pregled web i video grafike uz pomoć piksela i Overprint – za bolji pregled grafike namenjene za štampu.
- **Templates...** – Dialog Box za izbor dodatnih ponuđenih predefinisanih veličina dokumenata koji dolaze uz Illustrator CC.

Korišćenje više stranica u okviru jednog dokumenta

Kao što smo već pomenuli, postoji mogućnost da u okviru jednog dokumenta u Illustratoru CC otvorite više stranica na kojima ćete raditi zasebno. Za rad sa njima važno je znati sledeće:

- u jednom dokumentu možemo imati do 100 stranica;
- svaka stranica u okviru dokumenta može biti imenovana, a Illustrator svakoj zadaje zaseban lenjir (o lenjirima u Illustratoru ćemo govoriti nešto kasnije), nultu tačku i koordinate;
- svaka stranica može biti različite veličine i orijentacije, možemo ih i pomerati u okviru platna na kojem se nalaze;
- bilo koju stranicu iz dokumenta možete štampati ili proslediti u neki drugi program, i to zasebno, a u slučaju da štampate sve, možete obeležiti koje ne želite;
- svaka stranica ima isti Color Mode koji ste namenili dokumentu, što znači da ne možete promeniti iz npr. RGB-a u CMYK samo jednu stranicu svog dokumenta;
- iako ih možemo imati do 100, samo jedna stranica može biti trenutno aktivna u Illustratoru, a nju razlikujemo po crnom okviru koji se pojavi kada smo je aktivirali, tj. kada kliknemo u okviru nje.

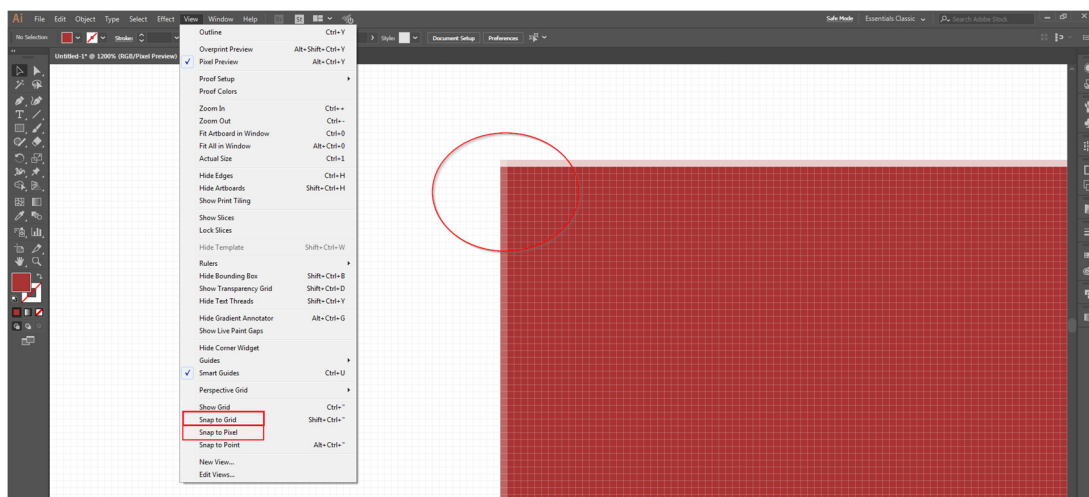

Slika 4.4. Dokument sa četiri iste stranice (artboards)

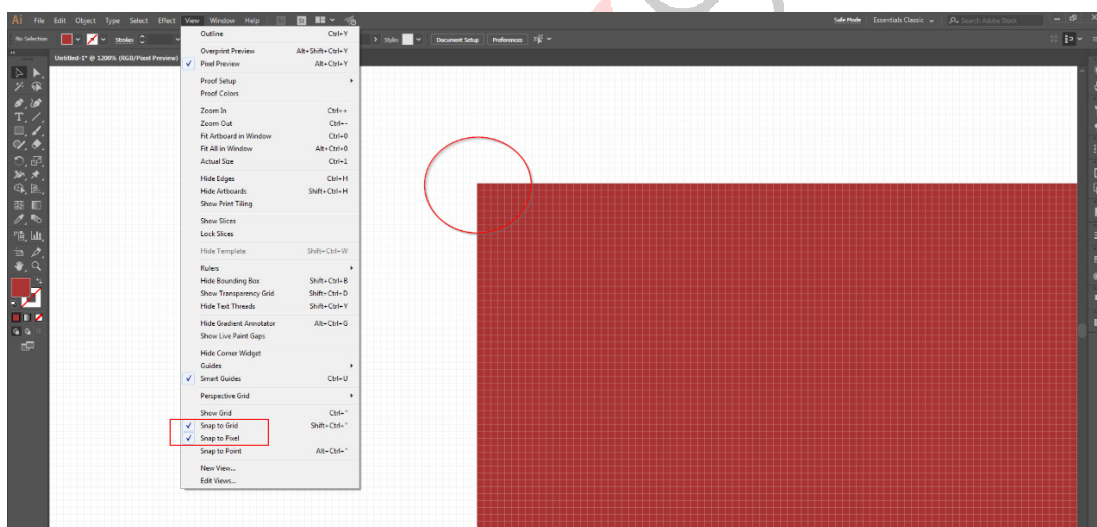
Snap to grid, Snap to pixel

Ove opcije koriste se za crtanje web i video grafike, pomoću čega ćete omogućiti da se grafika na ekranu vidi oštrije s obzirom na to da će sve ivice vektorskih objekata biti prilepljene uz mrežu piksela. Iako radite vektorski, ovo je jako bitno, s obzirom na to da je čest slučaj konvertovanja vektora u raster. Da bi to bilo urađeno perfektno, bitno je voditi računa o tome, kao i o dimenzijama vektorskih objekata koje bi trebalo da budu izrađene u vrednostima kao što su 12, 54 itd, a ne 12.23 ili 54.77. Opcije **Snap to Grid** i **Snap to Pixel** možete pokrenuti iz padajućeg menija View.

Ukoliko u padajućem meniju View štrikirate opcije Snap to Grid i Snap to Pixel, objekat koji ste kreirali biće poravnat po pikselima, što je neophodno prilikom kreiranja dokumenata za web. Kada su ove dve opcije štriklirane, prilikom bilo koje izmene, poravnanje po pikselima će se vršiti automatski.

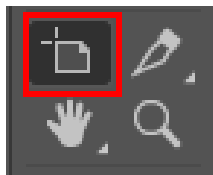
Slika 4.5. Objekat koji nije poravnat po pikselima

Slika 4.6. Objekat koji je poravnat po pikselima

Uređenje stranica (artboards) pomoću Artboard alata

Kako bismo uredili naše stranice, dovoljno je samo da izaberemo **Artboard Tool**, čija je tastaturna prečica **Shift+O**. Kada je ovaj alat aktivan, Illustrator prelazi u tzv. **Artboard Edit Mode** (mode za uređenje stranica).

Slika 4.7. Ikonica alata Artboard Tool

Kada aktivirate Artboard Tool, samo aktivna stranica će imati okvir od isprekidanih linija sa pomoćnim ručkicama. Svaka stranica je obeležena brojem i imenom u vidu Artboard 1, 2... Pomoću ovog alata sada možete pomerati aktivnu stranicu ili joj menjati veličinu. Ukoliko uokvirite prazan prostor na platnu, dobićete novu stranicu. Određenu stranicu možete duplirati ukoliko držite **Alt** na tastaturi dok je prevlačite na mesto gde želite da stavite njenu kopiju. Možete je i izbrisati, ili pomoću tastaturne prečice **Delete** ili klikom na **X**, koji se nalazi u gornjem desnom uglu svake od stranica.

Aktiviranjem Artboard alata, kontrolni panel nudi mnoštvo dodatnih opcija za podešavanje stranica:

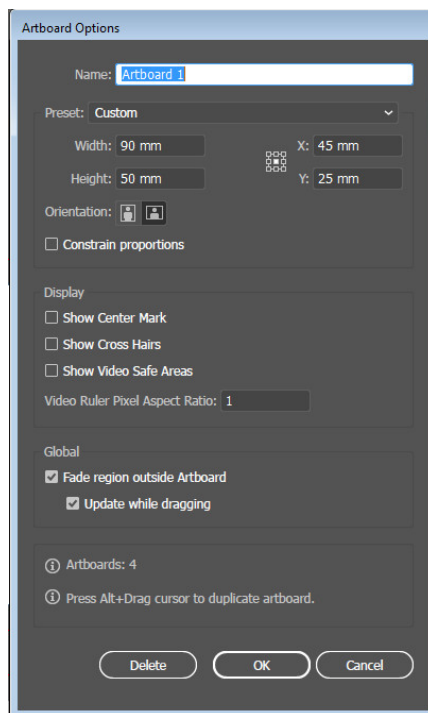
Slika 4.8. Kada je aktivan Artboard Tool, kontrolni panel sadrži veliki broj opcija za rad sa različitim stranicama

- **Preset** – izbor predefinisanih veličina za stranice. Izborom određene veličine, aktivnoj stranici menjate veličinu upravo u tu odabranu.
- **Name** – prozor u kojem možete upisati ime namenjeno aktivnoj stranici.

Klikom na **Artboard Options** ikonicu, otvoriće se dialog box za unos dodatnih parametara, mada se većina nalazi na kontrolnom panelu:

Slika 4.9. Ikonica Artboard Options

Slika 4.10. Artboard Options

- **Name** – prozor u kojem možete upisati ime namenjeno aktivnoj stranici.
- **Preset** – pored izbora predefinisanih veličina, sada možete upisati i željene vrednosti širine (Width) i visine (Height) aktivne stranice i promeniti joj orijentaciju. Kada je štrikliran check box Constant Proportions, aktivna stranica će pri promeni veličine zadržati njene izvorne proporcije.
- **Display** – omogućava da prikazete ili prikrijete oznake Center Mark (centra stranice), Crosshairs (linije koje idu od sredina stranica ka centru) i Video Safe Areas (područje namenjeno za snimanje ukoliko radite obradu video-grafike).
- **Global** – daje izbor izgleda platna iz stranica u slučaju kada je aktivirana Artboard alatka, tj. izbor da li će biti zatamnjeno ili ne.

Da biste izašli iz Artboard modela, jednostavno izaberite neki drugi alat iz Tool Boxa.

Pitanje

Koliko možete imati različitih stranica u jednom dokumentu?

- **Do 100 stranica**
- Do 10 stranica
- Do 50 stranica
- Do 5 stranica

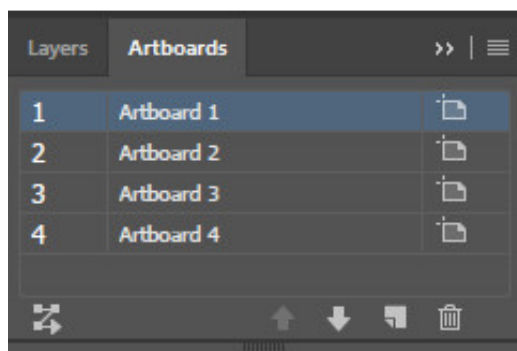
Objašnjenje:

U jednom dokumentu možemo imati do 100 stranica.

Panel Artboard

Uređenje stranica takođe možete vršiti i iz panela koji je namenjen upravo stranicama **Artboards Panel**. Ako je aktivna Essentials radna grupa, ovaj panel se nalazi u grupama panela na samom dnu. Klikom na njegovu ikonicu, otvorićete (aktivirati) panel Artboards. U slučaju da ga ne vidite, uvek ga možete pokrenuti komandom **Window>Artboards** i dobiti panel kao na slici ispod.

Slika 4.11. Artboard panel

- Klikom na naziv određene stranice u ovom panelu, učinimo stranicu aktivnom.
- Ako dva puta kliknemo, učinimo stranicu aktivnom i uveličati je dok se ne vidi preko cele radne površine (Fit to Screen).
- Ako dva puta kliknemo na ikonicu koja pokazuje orijentaciju naše stranice, a nalazi se skroz desno, otvoriće nam se **Artboard Options** Dialog Box.
- Na samom dnu ovog panela nalaze se četiri ikonice, krenuvši sleva.
  - **Move Up** i **Move Down** strelice omogućavaju da reorganizujete redosled stranica u panelu, pomerajući aktivnu iznad ili ispod. To takođe možete da uradite tako što ćete mišem u samom panelu kliknuti na željenu stranicu i preneti je gde želite.
  - **New Artboard** stvara novu stranicu u dokumentu, koja će biti na dnu ispod svih ostalih u panelu. Ukoliko prenesete neku stranicu na ovu ikonicu, dobićete njenu kopiju.
  - **Delete Artboard** briše jednu stranicu ili više aktivnih stranica. Ukoliko želite da izaberete više stranica u panelu, držite Ctrl na tastaturi i kliknite na željene stranice. Time ćete ih sve učiniti aktivnim.

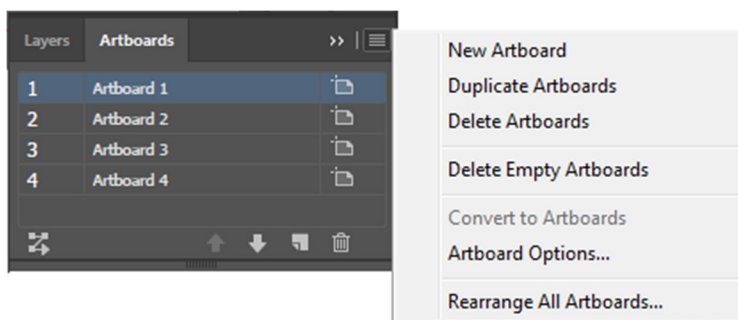
Napomena

Zašto je bitna organizacija Artboarda?

U nastavku ćete naučiti kako da kreirate višestranični PDF dokument od većeg broja stranica u aktivnom dokumentu. Poredak u panelu Artboards vam, u stvari, daje mogućnost da kreirate redosled stranica u PDF dokumentu.

Kao i svaki drugi panel, i ovaj ima padajući meni ponuđenih opcija koje ćete videti klikom na ikonicu trouglića okrenutog nadole sa četiri horizontalne crtice, a koja se nalazi u gornjem desnom uglu, u nastavku Title Bara (jezička sa imenima panela Artboards).

Slika 4.12. Flyout meni Artboard panela

- **New Artboard** – pravi novu stranicu;
- **Duplicate Artboard** – duplira aktivnu stranicu;
- **Delete Artboard** – briše aktivnu stranicu;
- **Delete Empty Artboards** – briše sve stranice koje su prazne;
- **Convert to Artboards** – konvertuje određene elemente u stranicu;
- **Artboard Options...** – otvara već pomenuti Dialog Box sa opcijama;
- **Rearrange Artboards** – precizno aranžira stranice u dokumentu.

Otvaranje dokumenata

Kada je reč o otvaranju postojećih dokumenata, to možete postići komandom Open..., koja se nalazi u padajućem meniju File, ili tastaturnom prečicom Ctrl+O. Otvoriće se prozor Open, u kojem možete pronaći željeni dokument na vašem računaru. Jako korisna opcija, odnosno podmeni jeste Open Recent Files, koja vam prikazuje deset poslednjih otvaranih dokumenata.

Još jedan način da otvorite dokument u Illustratoru jeste prevlačenje dokumenta iz foldera u prozor programa.

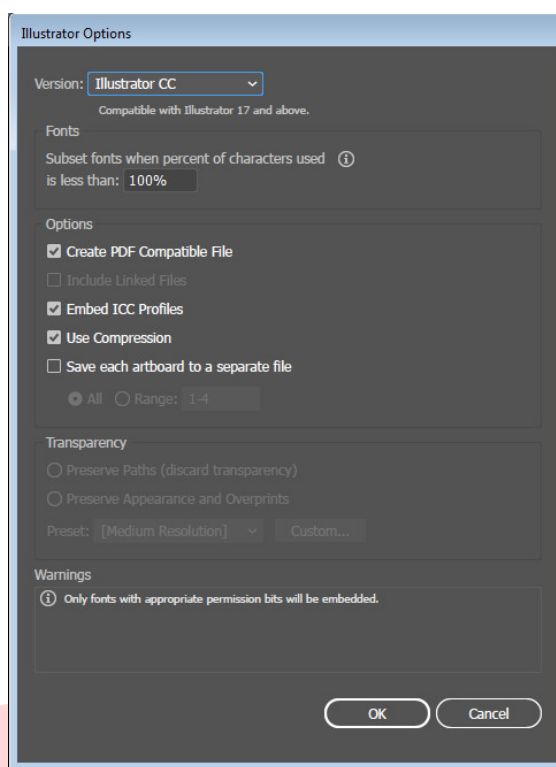
Čuvanje dokumenata

Kao što Photoshop ima svoj izvorni format PSD, tako i Illustrator ima izvorni format **.Ai** koji čuva sve ono što ste uradili u dokumentu. Kako biste se upoznali sa formatima koje Illustrator nudi za čuvanje dokumenata koje u njemu pravite, najbolje bi bilo da otvorite dialog box **File > Save As...** i pregledate ponuđene formate u padajućem meniju **Save as Type**.

Osnovni format Illustratora je **Adobe Illustrator Document**, koji iza svog imena poseduje **.Ai** ekstenziju. Kad god čuvate bilo kakvu vrstu grafike koju ste kreirali u Illustratoru, najbolja moguća opcija je da je sačuvate kao **.Ai**, jer ćete na taj način sačuvati sve moguće informacije o dokumentu.

Kada sačuvate osnovni format **.Ai**, Illustrator automatski čuva dve vrste formata u jednom. Pored osnovnog **.Ai** formata, sačuvaće i **PDF** format, iako to nećete videti, jer će ih on staviti u jedan format zajedno. Zašto? U slučaju da opet otvarate dokument u Illustratoru, automatski ćete ga pokrenuti pomoću osnovnog **.Ai** formata, dok u slučaju da dokument otvarate u programima poput Photoshopa ili InDesigna, dokument koji bude otvoren biće u PDF formatu, koji u suštini njima služi samo za prikaz i štampanje.

Kada izaberete da sačuvate dokument u formatu **.Ai**, otvoriće vam se dialog box za podešavanje parametara za čuvanje tog formata.

Slika 4.13. Dijalog za čuvanje **.Ai** dokumenta

- **Version** – izbor od koje verzije Illustratora želite da vam dokument bude kompatibilan. U slučaju da izaberete CC i pošaljete dokument nekome ko koristi stariju verziju poput CS4, on ne bi bio u stanju da ga otvori.
- **Fonts** – Illustrator pamti sve fontove koje ste koristili prilikom kreiranja tekstualnih objekata kako bi ih prikazao u PDF formatu, što znači da ukoliko ste koristili neki specifičan font, svako ko otvori PDF format na svom računaru moći će da štampa dokument bez obaveze da poseduje korišćeni font. Vrednost od 100% znači da će u formatu PDF biti zapamćeni samo korišćeni karakteri iz celog fonta, dok će u slučaju vrednosti 0% biti zapamćen celokupni font. Kada ne čuvate PDF uz **.Ai**, ova opcija vam nije omogućena.
- **Create PDF Compatible File** – ovaj check box će predefinisano uvek biti štrikliran, čime omogućavate da uz **.Ai** bude zapamćen i **PDF** format. U slučaju da isključite ovu opciju, definitivno će konačna veličina (težina u KB, MB...) dokumenta biti dosta manja, ali ćete format moći da pregledate ili štamplete samo iz Illustratora, tj. u **Ai** formatu neće biti urezan i **PDF** format.

- **Include Linked Files** – svi dokumenti koje ste ubacili kao Linked Files biće automatski pretvoreni u Embed Files. Na taj način postaće deo sačuvanog dokumenta, koji će za toliko biti i veći. Linked Files će vam postati jasniji u nastavku kursa.
- **Embed ICC Profiles** – uključuje sve boje u okviru dokumenta, čak i sama dokumenta koja smo postavljali kao Linked ili Embed Files.
- **Use Compression** – Illustrator prilikom čuvanja dokumenta vrši određenu kompresiju kako bi smanjio konačnu veličinu dokumenta u KB, MB...
- **Save each Artboard to a Separate File** – u slučaju da vam se dokument sastojao iz više stranica, Illustrator će za svaku stranicu napraviti zasebno sačuvan dokument.
- **Transparency** – u slučaju kada čuvate Illustrator 8 ili Illustrator 3 format, kako biste sačuvali efekte providnosti, morate prethodno da izvršite Transparency Flattening, komandom Object > Transparency Flattening... ili da izaberete ponuđene predefinisane načine iz padajućeg menija Preset (o čemu ćemo govoriti nešto kasnije).

Preporučene tastaturne prečice:

Ctrl+N	New...
Ctrl+O	Open...

Tabela 4.1. Tastaturne prečice

Sažetak

- Novi dokument možete kreirati pokretanjem komande **New...**, koja se nalazi u padajućem meniju File, dok isto možete postići i tastaturnom prečicom Ctrl+N. Tada ćete otvoriti prozor New, u kojem postoje parametri za specifikaciju novog dokumenta.
- Pored Basic RGB i CMYK, postoje i predefinisani dokumenti namenjeni za:
  - **Print** – optimizovan za brzo stvaranje dokumenta namenjenog za štampanje. Upravo zato će režim boja biti CMYK (jer je ovaj model boja namenjen za štampanje), dok će rezolucija dokumenta u rasteru biti 300 pixels per inch, tj. 300 PPI (ukupno 300 piksela u okviru 1x1 inča na vašem dokumentu).
  - **Web** – optimizovan za brzo stvaranje dokumenata namenjenih za web grafiku. Režim boja će biti RGB, dok će rezolucija dokumenta u rasteru biti 72 PPI. Merna jedinica veličine dokumenta će biti piksel.
- Kada je reč o otvaranju postojećih dokumenata, to možete postići komandom Open..., koja se nalazi u padajućem meniju File, ili tastaturnom prečicom Ctrl+O. Otvoriće se prozor Open, u kojem možete pronaći željeni dokument na svom računaru. Jako korisna opcija, odnosno podmeni, jeste Open Recent Files, koja vam prikazuje deset poslednjih otvaranih dokumenata.
- U Illustratoru možete kreirati veći broj stranica u jednom dokumentu (Artboards). Stranice možete uređivati alatom Artboard Tool; takođe ih možete podešavati u panelu Artboards.
- Osnovni format Illustratora je **Adobe Illustrator Document**, koji iza svog imena poseduje ekstenziju **.Ai**.